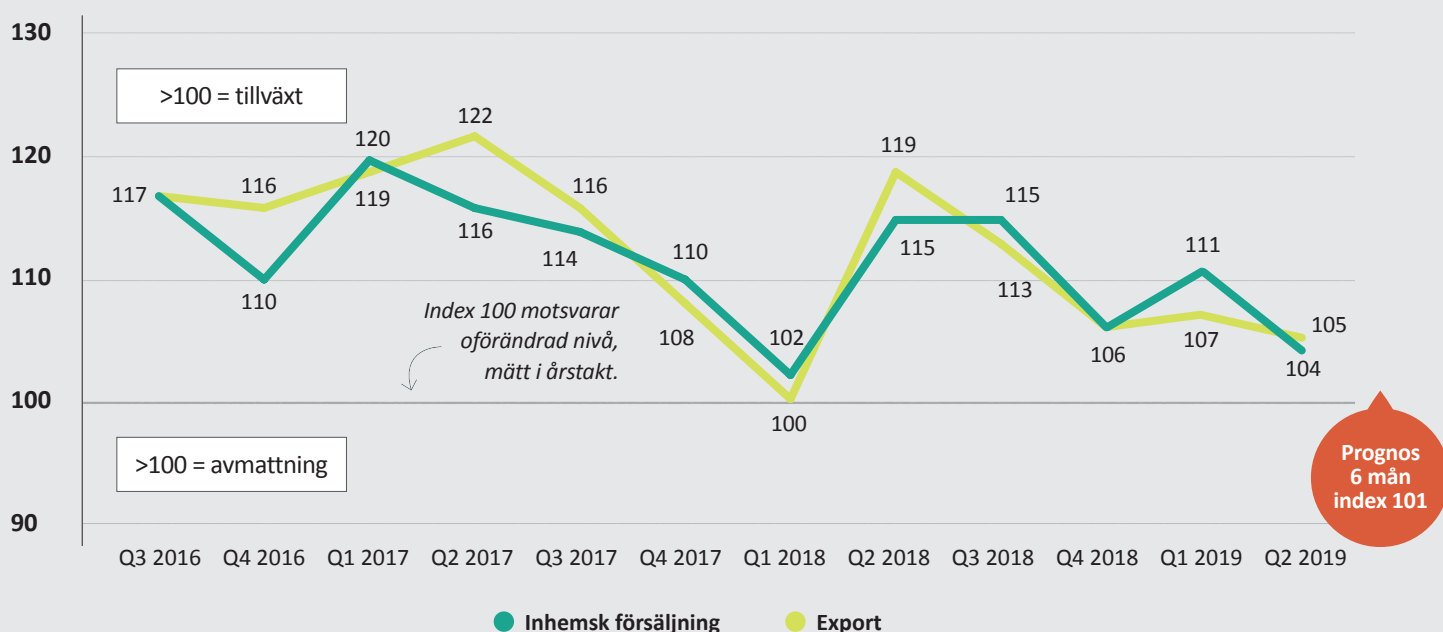


Konjunkturbrev

BILD 1. INDEX ÖVER IKEM-FÖRETAGENS FÖRSÄLJNING PÅ HEMMA- OCH EXPORTMARKNADEN. INDEX 100 MOTSVARAR OFÖRÄNDRAD UTVECKLING I ÅRSTAKT.

Källa: IKEM



Konjunktoren växlar ner – svag kronkurs ingen hjälp för kemiindustrin

IKEM-branscherna, petroleum-, kemi-, läkemedel- samt plast- och gummiindustrin, känner nu av en allt svagare internationell marknad. Till detta kommer oönskade effekter av en svag SEK som driver upp inköspriser och ökar osäkerheten kring företagens affärer. IKEM-företagen är överlag inga vinnare på en svag SEK. Inte minst det stora antalet små- till medelstora företagen, i regel utan valutasäkring, känner av kronans utförlöpa.

Det blir nu allt tydligare att den internationella konjunktrens tillväxtbana börjat halta. En olycklig mix av politiska skeenden på högsta nivå i världens

största ekonomier (Kina och USA) kombinerat med det som händer regionalt i Europa (Storbritannien) påskyndar den negativa riktningen i global tillväxt. För den exportberoende svenska industrin innebär det i klartext att industrikonjunkturen växlar ned från att ha varit stabilt positiv under en längre tid. Vi går nu in i en period av betydligt större osäkerhet.

Den femtedel av svensk industri som utgörs av den kemi-relaterade produktionen, petroleum-, kemi-, läkemedel- samt plast- och gummiindustrin, har hittills under året lyckats överträffa fjolårets försäljningsvolym. Nu senast under årets andra kvartal. Försäljningsvolymerna på den inhemska marknaden liksom på den avgörande exportmarknaden växte, men ytterst beskedligt uttryckt i index 105 (export) och 104 (inhemsk). Under de senaste tre åren är det endast första kvartalet 2018 som visat en svagare tillväxttakt.

KRONDRIVEN VÄRDEÖKNING AV EXPORTEN

Enligt de kvartalssiffror som släppts av SCB över varuexporten var den värdemässiga tillväxten 7 procent för IKEM-företagen under Q2, vilket är en inbromsning i förhållande till Q1 (se tabell 1). Den sju procentiga värdeökningen är till stor del valutadriven då IKEM:s volymindex ju endast visade en knapp volymökning. Värdeökningen är resultatet av att en absolut majoritet av de exporterande företagen säljer i "fasta" EUR- och USD-priser (se tabell 2) varför intäkterna ökar naturligt när SEK viker ner. Få företag använder en svag SEK för att priskonkurrera på de marknader man är verksamma på, dvs att sänka det offererade leveranspriset i USD eller EUR.

Det är även tydligt att det är stor skillnad mellan de olika delbranscherna i exportutfallet under Q2. Plast/gummi- tillsammans med kemiexporten bromsade in betydligt i förhållande till årets inledande kvartal. De tillhör IKEM:s allra mest konjunktur känsliga branscher och känner tydligt av en avtagande investerings- och produktionsaktivitet inom framförallt EU-länderna. Denna trend kommer säkerligen bestå under överskådlig tid. Petroleumbranschen är också konjunkturberoende, men till mindre del än kemi och plast/gummi. Att den tappade i exportvärde under både Q1 och Q2 var resultatet av en blandad mix volymförsämring och vikande världsmarknads-

TABELL 1. IKEM-BRANSCHERNAS VÄRDEMÄSSIGA EXPORTUTVECKLING UNDER Q1 OCH Q2.

Källa: SCB

	Q1	Q2
Raffinaderi	-6%	-7%
Kemi	12%	4%
Läkemedel	27%	26%
Gummi o plast	12%	4%
IKEM totalt	11%	7%

pris på olja. Läkemedel ökade däremot starkt i exportvärde under både Q1 och Q2 – tydligt drivet av den svaga SEK. Läkemedelsexporten är inte konjunkturberoende och uppväger till delar övriga IKEM-branschers haltande kvartalsutveckling.

TABELL 2. HUR UTNYTTJAR ERT FÖRETAG EN SVAGARE SEK?

Källa: IKEM

Vi har ett "fast" leveranspris i EUR, USD m.fl. Intäkterna i SEK ökar.	88%
Vi utnyttjar möjligheten att priskonkurrera, dvs vi sänker priset på vårt erbjudande i USD och EUR. Intäkterna i SEK blir oförändrade.	12%

SVIKTANDE KONJUNKTUR BLAND BÅDE STORA SOM SMÅ IKEM-FÖRETAG

IKEM-branscherna utgör cirka en femtedel av svensk industri. Samtliga företag verkar på en internationellt konkurrensutsatt marknad, men storleken på företagen varierar avsevärt. Å ena sidan finns ett stort antal globala miljardföretag inom svensk kemiindustri, å andra sidan ett betydligt större antal små till medelstora företag. Ändå är det slående hur samstämmig

TABELL 3. IKEM-INDEX FÖRDELAT PÅ FÖRETAG ÖVER ELLER UNDER EN MILJARD I ÅRSOMSÄTTNING.

Källa: IKEM

	Inhemska	Export	Försäljningsprognos 6 mån	Anställda	Investeringar	Råvara	Lönsamhet
Totalt	104	105	101	99	108	110	94
Stora > 1 mdkr	104	105	98	99	110	105	93
Små < 1 mdkr	100	101	105	99	104	126	94

bilden för närvarande är av den nedåtgående trenden i försäljningstakten. För de större företagen, överstigande 1 miljard i årsomsättning, ökade försäljningsvolymerna något snabbare än för de mindre under Q2 (index 105 vs 101), men det är enbart gradskillnader i dessa sammanhang (tabell 3).

När företagen får frågan om det kommande halvåret så ser de små till medelstora företagen något lite ljusare på möjligheten att överträffa fjolårets försäljningsvolym. De stora företagen däremot räknar med att i bästa fall försvara dem. Företagen svarade på enkäten under juli och första halvan av augusti. Därefter har global makrodata än tydligare pekat nedåt. Det finns med andra ord anledning att tro att företagets prognoser skulle varit mer negativa om de gjorts idag.

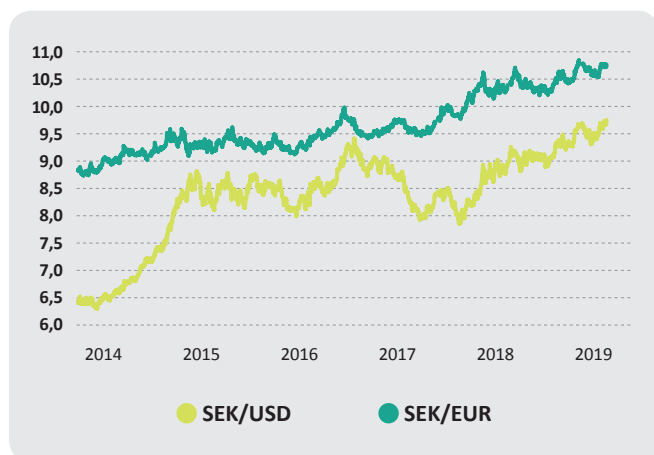
Den verklighet som svenska exportföretag möter är för närvarande i allra högsta grad kantad av osäkerheter på grund av utvecklingen i omvärlden. Ovanpå alla dessa svårbedömda omvärldsfaktorer tillkommer dessutom den svenska egenkomponerade osäkerhetsfaktorn – en valuta i utförsbacke. Så här långt i år har SEK tappat 10 procent mot USD och 5 procent mot EUR. Den främsta orsaken till den ytterst svaga utvecklingen är sannolikt att Riksbanken håller fast vid en negativ styrränta. Den internationella handelsoron bidrar också till att minska intresset för SEK.

FLER FÖRLORARE ÄN VINNARE PÅ SVAG SEK

Vi har i tidigare konjunkturbrev från IKEM lyft fram att en svag SEK inte är något som överlag är till gagn för petroleum-, kemi-, läkemedel- samt plast- och gummiindustrin. Det är snarare så att knappt hälften (48 procent) av företagen så här långt under 2019 är nettoförlorare på den svaga SEK (bild 3). Motsvarande andel som är vinnare på SEK-försvagningen är 18 procent.

BILD 2. SEK-UTVECKLINGEN I FÖRHÅLLANDE TILL USD OCH EUR.

Källa: Macrobond

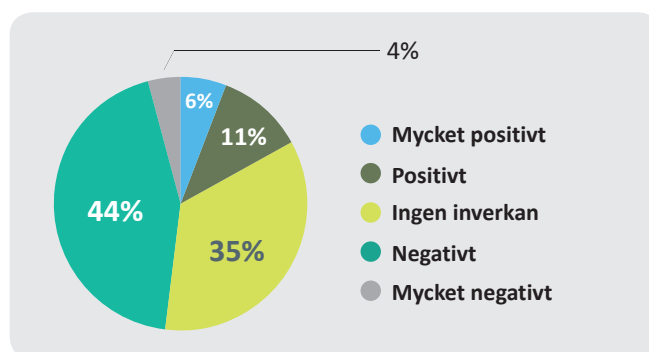


För de företag som har en stor andel av försäljningen i SEK blir det extra kännbart. Deras möjlighet att föra över kostnadsökningar i nästa led är tydligt begränsade i rådande konjunkturfas. Lönsamheten blir därmed direkt lidande. För den stora andel företag som har sin försäljning USD och EUR är det något lättare att hantera ökade kostnader av en svag SEK. Men det är värt att notera att även tunga exportdrivande branscher inom IKEM såsom raffinaderi- och plastbranschen pekar på att de har varit förlorare på en svag SEK.

Att även företag som har sin stora affär på exportmarknaden rapporterar att de varit förlorare på en svag SEK under 2019 kan förefalla något märkligt, inte minst eftersom de flesta företag rapporterar att de har ett fast pris i "lokal" valuta. Det grundar sig emellertid i hur fördelningen av företagets inköp/försäljning ser ut mellan olika valutor. För en majoritet av IKEM-företagen sker relativt stora delar av inköpen i USD medan knappt hälften av intäkterna är i EUR. Eftersom SEK under 2019 tappat i värde betydligt mer mot USD än mot EUR blir utfallet därmed negativt ur ett IKEM-perspektiv.

BILD 3. I VILKEN RIKTNING HAR DEN SNABBA SEK-FÖRSVAGNINGEN UNDER 2019 PÅVERKAT ERT FÖRETAGS RESULTAT?

Källa: IKEM

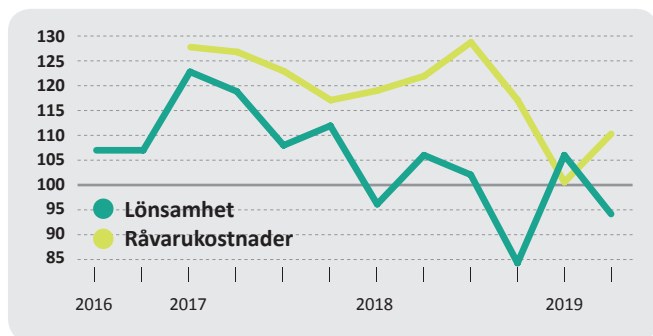


I tider med ett snabbföränderliga valutarörelser kan det vara lugnande att valutasäkra delar av affärerna (både på inköps- och försäljningssidan). Det här är något som de större IKEM-bolagen regelmässigt arbetar med. Mindre än en tiondel av de stora företagen avhåller sig helt från valutasäkring (tabell 4). Bland de mindre företagen är det däremot en majoritet om 61 procent som inte alls valutasäkrar sina affärer. Det förklarar troligen varför de mindre företagen redovisar en betydligt större kostnadsökning på råvara under Q2 än de stora. Enligt index över kostnadsutvecklingen för insatsvara under Q2 noteras en indexnivå om 126 för de mindre företagen jämfört med 105 för de stora (tabell 2 och bild 4). Att lönsamhetstappet, enligt index, ändå faller ut så lika under kvartalet demonstrerar tydligt att de mindre snabbare hittat andra vägar som parerar för de snabba kostnadsökningarna.

BILD 4. INDEX ÖVER LÖNSAMHETSUTVECKLINGEN (EBIT) SAMT OCH RÅVARU/INSATSVARU-KOSTNADERNA BLAND IKEM-FÖRETAGEN.

INDEX 100 MOTSVARAR OFÖRÄNDRAD UTVECKLING MÄTT I ÅRSTAKT.

Källa: IKEM



TABELL 4. ANVÄNDER ERT FÖRETAG VALUTASÄKRING? STORA FÖRETAG =>1 MDKR I ÅRSOMSÄTTNING

Källa: IKEM

	Totalt	Små	Stora
Ja, till stora delar	19%	8%	24%
Ja, delvis	50%	20%	66%
Ja, i mindre utsträckning	6%	11%	3%
Nej	25%	61%	8%

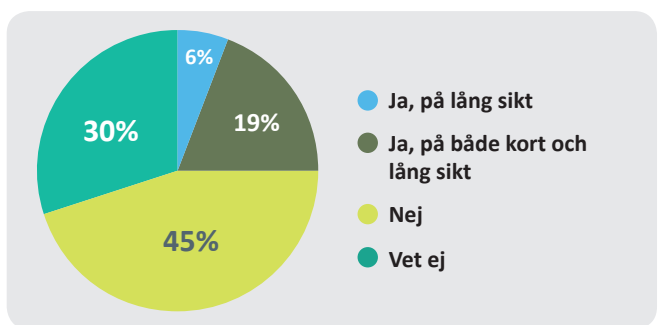
Att valutasäkra affärerna är inget som är kostnadsfritt att ägna sig åt. Det kräver även tydliga interna resurser och rutiner, något som de stora företagen oftare har än de små och medelstora. Gemensamt för alla företag, med eller utan valutasäkring, är att en volatil SEK-kurs innebär onödiga kostnader och osäkerheter för verksamheten.

SVENSK INDUSTRI REAS UT?

En annan fråga som diskuterats under senare tid bland ekonomer och företagsledare är vad en ihållande svag SEK gör med svensk industris intresse av att ligga i täten med produktutveckling och innovationer. En svag SEK "rear" ju ut det svenska industrierbjudandet. Denna diskussion är inte ny, utan förekom flitigt i spåren av de många devalveringarna under 70- och 80-talet. Då hade Sverige en fast växelkurs, men alltför snabba (löne)kostnadsökningar prisade ut oss på världsmarknaden. De ideliga devalveringarna avhjälpade detta men innebar också en viss "konservering" av den svenska industristrukturen. På samma sätt skulle dagens flytande SEK, och den låga värdering den för närvarande har, medverka till att ta udden av företagets behov/vilja att hela tiden ligga i täten med sina erbjudanden. För att sälja sina produkter med en högt värderad valuta krävs det i högre grad att erbjudandet är så slagkraftigt att priset blir sekundärt.

BILD 5. ANSER NI ATT DET FINNS FOG FÖR PÅSTÅENDET ATT "EN VARAKTIG SVAG SEK MINSKAR SVENSKA INDUSTRIFÖRETAGS STRÄVANDEN EFTER EN ÖKAD PRODUKTIVITET"?

Källa: IKEM



Finns det någon anledning till oro över att industrins ansträngningar att ligga i täten minskar med en svag SEK enligt IKEM-företagens ledande representanter? Det är självklart en spekulativ frågeställning men bär ändå en viss relevans efter de senaste tidens debatter om effekter av en svag SEK. Faktum är att en fjärdedel av IKEM-företagen menar att det finns fog för påståendet att en varaktig svag SEK inverkar menligt på produktivetssträvandena (bild 5). Samtidigt menar 45 procent av företagen att det inte föreligger en sådan risk. De är under alla omständigheter väl medvetna om sin globala position och var man måste befinna sig med sitt erbjudande för att vara kommersiellt gångbara, oavsett rådande SEK-värdering. En resterande andel om 30 procent har ingen uppfattning i frågan. Av de spridda svaren att döma och av den stora andelen osäkra går det därmed inte att slå fast att frågan är irrelevant. Vi kommer fortsätta diskutera om en underpresterande SEK är skadlig för svensk industri eller inte.

IKEM:s medlemsföretag verkar inom det breda spannet av plast-, gummi-, kemi- och läkemedelsproduktion. Branschens totala förädlingsvärde uppgår till en knappt femtedel av den totala industriproduktionen i Sverige. Exportvärdet var 307 miljarder kronor 2018. Samtliga redovisade svar, där annat ej anges, från konjunkturenkäten är omsättningsviktade med företagets omsättning. Konjunkturbrevet redovisas för varje kvartal.



För frågor kontakta:
Carl Eckerdal, chefekonom
070-497 11 98
carl.eckerdal@ikem.se

IKEM

Innovation and Chemical Industries in Sweden
Innovations- och kemiindustrierna i Sverige
Box 55915 | SE 102 16 Stockholm | Sweden
www.ikem.se